

i2 – Bible o stáří a starých lidech

Již na třetí schůzku 19.5.2003 jsme si zadali úkol doma zavzpomínat, co jsme kdo v Bibli četli o stáří a starých lidech. Žeň byla možno říci bohatá.

Potíže stáří

I nám se nejdříve vybavily potíže staří, které Bible nezastírá a nezlehčuje. V knize Kazatel jsou vylíčeny řetězem metafor, které jsme si připomenuli v kralickém překladu (12,1-5):

/1/ „A pamatuj na stvořitele svého ve dnech mladosti své, prvé než nastanou dnové zlí, a přiblíží se léta. o nichž díš: Nemám v nich zalíbení. /2/ Prvé než se zatmí slunce a světlo, a měsíc a hvězdy, a navrátí se hustí oblakové po dešti. /3/ V ten den, ve kterém se třísti budou strážní domu, a nakřiví se muži silní, a ustanou melící protože jich málo bude, a zatmí se ti, kteří vyhlédají z oken. /4/ A zavřiny budou dvěře od ulice se slabým zvukem mlení, a povstane člověk ke hlasu ptačímu, a přestanou všechny slibnosti zpěvu. /5/ I vysokosti báti se budou, a úrazu na cestě, a kvěsti bude mandloňový strom, takže i kobylka těžká bude, a poruší se žádost; nebo béře se člověk do domu svého věčného, a choditi budou po ulici kvílící.“

Kraličtí zřejmě předpokládali, že čtenář bude umět tyto metafory dešifrovat, ekumenický překlad už považoval za nutné doprovodit je poznámkou: „Je popisován stařecký věk; jednotlivé obrazy se týkají činností lidskéhoorganismu“ a Viktor Fischl zvolil překlad metafory vykládající, například: „/3/ V den, kdy se začnou třást pojednou tvoje ruce, jež dosud jako strážci střežily tvůj dům, a nohy věkem zkroucené už nepřipomínají, že kdysi jako vojáci za tebe do boje táhly, a zuby jak zestárlí mlynáři přestanou drtit zrno, protože nakonec

zůstalo už jen několik málo, a oči, které dosud z oken vyhlížely, pojednou tápou pod okrajem tmy.“

Život je vzácný dar a dlouhý život dvojnásobně

Nesluší se zapomenout, že tato dlouhá řada metafor je ukončena veršem slavicím život: „Prvé než se přetrhne provaz stříbrný, a než se rozrazí číše zlatá, a roztrhne se vědrec nad vrchovištěm, a roztrhne se kolo nad studnicí.“ (Kaz 12,6)

Život je vzácný dar. Tím více život dlouhý. V Písmu opakovaně čteme: „Zemřel v utěšeném stáří, stár a sytý dnů, a byl připojen ke svému lidu“ (Gn 25,8, podobně 1Par 29,28a; Jób 42,17). A naopak dům bez starce může být trestem, viz např. (1Sam 2,31+32b): „Hle přicházejí dny, kdy odetnu rámě tobě i tvému rodu, takže tvůj dům zůstane bez starce... Už nikdy nebude v tvém domě stařec.“

Kolik je vysoký věk? „Počet našich let je sedmdesát roků, jsme-li při síle, pak osmdesát“ (Ž 90,10a) Dnes nám lékařská věda umožňuje žít a neměli bychom zapomínat, že Boží obdarování je správně vidět jako svěřené hřivny.

Úkol starých lidí

Citovaný žalm navazuje slovy „Nauč nás počítat naše dny, ať získáme moudrost srdce.“ (Ž 90,12) Jak ale získáme moudrost srdce, či s Kralickými „uvodíme moudrost ve svá srdce?“ Zde zřejmě platí v mládí, ve středním věku i ve stáří to stejné: „Počátek moudrosti je bát se Hospodina; velice jsou prozíraví všichni, kdo tak činí.“ (Žalm 111, 10a) „Důvěřuj Hospodinu celým svým srdcem, na svoji rozumnost nespolehej...“ (Př 3,5)

Připomenuli jsme si z Písma vyprávění, že i moudrý člověk může na stará kolena trapně pochybit. O praotci Noe čteme, že „byl muž spravedlivý, bezúhonný ve svém pokolení; Noe chodil s Bohem“, všichni dobře známe i příběh, jak poslušně stavěl archu. A přece ke konci jeho příběhu čteme, že „se opil

a odkryl uprostřed svého stanu.“ (Gn 6,9+9,21) V tomto biblickém příběhu jde hlavně o rozdílné chování Noeho synů, ale připomíná nám i to, že na stará kolena lze se dopustit mnoha hloupostí.

Jako příklad moudrosti nás upoutala postava téměř neznámá, osmdesátiletý stařec jménem Barzilaj. Ten se ujal krále Davida v době jeho vyhnanství a David jej z vděčnosti později zval do Jeruzaléma, ale Barzilaj králi odpověděl: „Kolik let života mi zbývá, že bych měl s králem vstoupit do Jeruzaléma? Je mi teď osmdesát let. Což mohu ještě odlišovat dobré od špatného? Zdalipak si tvůj služebník může pochutnat na jídle a pití? Což ještě mohu naslouchat zpěvákům a zpěvačkám? Proč by tvůj služebník měl být ještě králi, svému pánu, břemenem? Tvůj služebník potáhne s králem jen kousek za Jordán. Proč by mě měl král tolik odměňovat? Necht' se prosím tvůj služebník smí vrátit. Rád bych umřel ve svém městě při hrobu svého otce a své matky...“ (2 Sam 19,33-38a).

Řekl bych, že v Bibli se nechodí do důchodu; můžeme dostávat i ve stáří od Pána úkoly. Abraham byl již starý muž, bylo mu 75 let, když byl vyzván opustit rodiště v Cháran (Gn 12, 4). Mojžíšovi bylo osmdesát let a Áronovi osmdesát tři léta, když naléhali na faraona, aby dal Izraelcům svobodu (Ex 7,7)

Domnívám se, že příběhy z Písma můžeme a snad i máme doplňovat příklady postbiblických svědků víry. Mne velmi osobně oslovil - snad pro shodu věku - prof. Heller: „Nemohu mluvit za mladé, patřím mezi staré, letos by mi mělo být 78. Asi už mi mnoho času nezbývá, a tak myslím víc na to, jak dobře umřít, než jak si dobře žít. Bude-li mi dopřáno, rád bych dokončil, co mám rozděláno, a trochu po sobě uklidil. A snad také ještě chvílku byl k užitku jak svým blízkým, tak i těm, kdo jsou hotovi mi ještě naslouchat... Otázka: Na čem vám

dnes, zde a nyní záleží? Odpověď: Abych konečně odložil své vlastní programy, možná i promyšlené a zbožné, ale stále jen lidské, a snažil se nebýt nic víc než Božím nástrojem...“¹

Naše úkoly ve stáří pěkně vyjádřil farář Luděk Rejchrt: „Starý a unavený člověk, který ví, že zhynula jeho síla, obrací k síle svého Boha, zvěstuje ji potomkům. Starý člověk je svědkem té moci, jež vítězí nad pýchou mládí i nad zoufalstvím stáří. To je náplň jeho života: seznámit ty, kteří přicházejí, se silným Bohem. Je to velká nezastupitelná úloha, a zároveň ta nejlepší náplň stáří.“²

Do třetice Viktor Fischl. V básni „Moudrý jak pole přede žněmi“ napsal: Už brzy, brzy už. / S šátkem tmy na očích krok za krokem tě vedou. / Ač nevíš kam, víš že ne do pusta. / Už brzy, brzy už. / Až do té chvíle - služ.“ V jiné své básni ze sbírky „Krása šedin“ (MF 1992) napsal: „Nad každým veršem šeptáš slova žalmu: / »Ještě v šedinách ovoce ponosou.« / Sní stařec na mezi. Kdo tolik lásky dal mu?“

Bylo by krásné, kdyby i o nás trochu platila slova citovaného žalmu 92: „Ti, kdo v domě Hospodinově jsou zasazeni, kdo rostou v nádvořích našeho Boha, ještě v šedinách ponosou plody, zůstanou statní a svěží...“

Dodal bych, že stejně důležité jako nést ovoce je i rozsévat, byť úrody se již nemusíme dočkat, připomeňme si slova Pána Ježíše: „Přitom je pravdivé rčení, že jeden rozsévá a druhý žne.“ (Jan 4, 37-38). To mějme na paměti, když trpělivě hovoříme například s vnoučaty, či s přáteli mladšího věku.

Závěr: Modlitba a příslib

Shodli jsme se na závěrech debaty: Modleme se v duchu Žalmu 71: „Nezamítej mě v čas stáří, neopouštěj mě, když pozbývám sil... Ani ve stáří a šedinách mě, Bože, neopouštěj, dokud neseznámím toto pokolení se skutky tvé paže... Ty jsi

mi dal zakusit četná zlá soužení a zase mi život vracíš a z propasti země přivádíš mě nazpět. (Žalm 71, 9+18a+20)

A spolehněme se na příslib, který čteme u Izajáše 46: „Já sám až do vašeho stáří, až do šedin vás budu nosit. Já jsem vás učinil a já vás ponesu, budu vás nosit a zachráním.“ (Iz 46, 4)

Děkujeme Pánu Bohu za každý přidaný den a prosíme, abychom jej dovedli užít k chvále Páně a službě bližním!

¹ Jan Heller: Nevyprodat podstatné, Český bratr 3/2003; rozhovor s Ivanou Benešovou

² Luděk Rejchrt: Radost pro Tvůj den, Nový život, 1992, str.166